

Гілберт Кіт Честертон

КАЗОЧКА
ПАТЕРА БРАУНА

ВИДАННЯ З ПАРАЛЕЛЬНИМ ТЕКСТОМ

Gilbert Keith Chesterton

THE FAIRY TALE
OF FATHER BROWN

Харків
«ФОЛІО»
2017

THE ARROW OF HEAVEN

It is to be feared that about a hundred detective stories have begun with the discovery that an American millionaire has been murdered; an event which is, for some reason, treated as a sort of calamity. This story, I am happy to say, has to begin with a murdered millionaire; in one sense, indeed, it has to begin with three murdered millionaires, which some may regard as an *embarras de richesse*. But it was chiefly this coincidence or continuity of criminal policy that took the whole affair out of the ordinary run of criminal cases and made it the extraordinary problem that it was.

It was very generally said that they had all fallen victims to some vendetta or curse attaching to the possession of a relic of great value both intrinsically and historically: a sort of chalice inlaid with precious stones and commonly called the Coptic Cup. Its origin was obscure, but its use was conjectured to be religious; and some attributed the fate that followed its possessors to the fanaticism of some Oriental Christian horrified at its passing through such materialistic hands. But the mysterious slayer, whether or no he was such a fanatic, was already a figure of lurid and sensational interest in the world of journalism and gossip. The nameless being was provided with a name, or a nickname. But it is only with the story of the third victim that we are now concerned; for it was only in this case that a certain Father Brown, who is the subject of these sketches, had an opportunity of making his presence felt.

СТРІЛА НЕБЕСНА

Боюся, що не менше ста детективних історій починаються з того, що хтось виявив труп убитого американського мільйонера, — обставина, від якої чомусь всі починають неймовірно хвилюватися. Щасливий, до речі, повідомити, що і наша історія починається з убитого мільйонера, а якщо сказати точніше, з цілих трьох, які навіть можна порахувати *embarras de richesse*¹. Але саме цей збіг чи, може, сталість у виборі об'єкта і виокремили справу з ряду банальних карних випадків, перетворивши в проблему надзвичайної складності.

Не вдаючись у подробиці, чутки стверджували, що всі троє стали жертвами прокляття, що тяжіє над власниками якоїсь коштовної історичної реліквії, цінність якої була, втім, не тільки історичною. Реліквія ця була чимось на кшталт прикрашеного коштовним камінням келиха, відомого під назвою «коптська чаша». Ніхто не знав, як вона опинилася в Америці, але вважалося, що раніше вона належала до церковного начиння.

Дехто приписував долю її власників фанатизму котрогось східного християнина, пригніченого тим, що священна чаша потрапила в такі матеріалістичні руки. Про таємничого вбивцю, котрий, можливо, зовсім не був фанатиком, ширилося чимало чуток і часто писали часописи.

Безіменне це створіння набуло ім'я, точніше прізвисько. Втім, ми почнемо розповідь лише з третього вбивства, поза-

---

¹ Зайва розкіш (франц.).

When Father Brown first stepped off an Atlantic liner on to American soil, he discovered as many other Englishman has done, that he was a much more important person than he had ever supposed. His short figure, his short-sighted and undistinguished countenance, his rather rusty-black clerical clothes, could pass through any crowd in his own country without being noticed as anything unusual, except perhaps unusually insignificant. But America has a genius for the encouragement of fame; and his appearance in one or two curious criminal problems, together with his long association with Flambeau, the ex-criminal and detective, had consolidated a reputation in America out of what was little more than a rumour in England. His round face was blank with surprise when he found himself held up on the quay by a group of journalists, as by a gang of brigands, who asked him questions about all the subjects on which he was least likely to regard himself as an authority, such as the details of female dress and the criminal statistics of the country that he had only that moment clapped his eyes on. Perhaps it was the contrast with the black embattled solidarity of this group that made more vivid another figure that stood apart from it, equally black against the burning white daylight of that brilliant place and season, but entirely solitary; a tall, rather yellow-faced man in great goggles, who arrested him with a gesture when the journalists had finished and said: "Excuse me, but maybe you are looking for Captain Wain."

Some apology may be made for Father Brown; for he himself would have been sincerely apologetic. It must be remembered that he had never seen America before, and more especially that he had never seen that sort of tortoise-shell spectacles before; for the fashion at this time had not spread to England. His first sensation was that of gazing at some goggling sea-monster with a faint suggestion of a diver's helmet. Otherwise the man was exquisitely dressed; and to Brown, in his innocence, the spectacles

як лише тоді на сцені з'явився такий собі патер Браун, герой цих нарисів.

Зійшовши з палуби атлантичного лайнера і ступивши на американську землю, священик, як і багато англійців, котрі приїжджали в Штати, з подивом виявив, що він — знаменитість. Його низькорослу постать, його малопримітне короткозоре обличчя, його добряче поруділу сутану на батьківщині ніхто б не назвав незвичайними, хіба що не надто пересічними. Але в Америці вміють створити людині славу: участь патера Брауна в розплутуванні двох-трьох цікавих карних справ і його старовинне знайомство з екс-злочинцем і нишпоркою Фламбо створили йому в Америці популярність, в той час як в Англії про нього лише просто дехто чув. З подивом поглядав він на репортерів, котрі, наче якісь розбійники, напали на нього зусбіч уже в порту і стали питатися йому про речі, в яких він ніяк не міг вважатися авторитетом, наприклад, про жіночу моду і про статистику злочинів у країні, де він ще й кілька кроків не зробив. Можливо, за контрастом із чорним колом репортерів, що щільно зімкнулося навколо нього, патерові Брауну кинулася в вічі постать, що стояла трохи віддалік, яка також виділялася своєю чорнотою на ошатній, освітленій яскравим літнім сонцем набережній, але трималася осторонь. Високий, із жовтуватим обличчям чоловік у великих дивовижних окулярах. Дочекавшись, коли репортери відпустили священика, він жестом зупинив його і сказав:

— Даруйте, це не ви шукаєте капітана Вейна?

Патер Браун заслуговував певного вибачення, тим більше що й сам він гостро відчував свою провину. Згадаймо, що він вперше побачив Америку, головне ж — уперше бачив такі окуляри, бо мода на окуляри в масивній черепаховій оправі ще не дійшла до Англії. У перший момент у нього виникло відчуття, ніби він дивиться на окате морське чудовисько, чия голова чимось нагадує водолазний шолом. Загалом же незнайомиць був одягнений чепуристо, і простодушний гість

seemed the queerest disfigurement for a dandy. It was as if a dandy had adorned himself with a wooden leg as an extra touch of elegance. The question also embarrassed him. An American aviator of the name of Wain, a friend of some friends of his own in France, was indeed one of a long list of people he had some hope of seeing during his American visit; but he had never expected to hear of him so soon.

"I beg your pardon," he said doubtfully, "are you Captain Wain? Do you—do you know him?"

"Well, I'm pretty confident I'm not Captain Wain," said the man in goggles, with a face of wood. "I was pretty clear about that when I saw him waiting for you over there in the car. But the other question's a bit more problematical. I reckon I know Wain and his uncle, and old man Merton, too. I know old man Merton, but old man Merton don't know me. And he thinks he has the advantage, and I think I have the advantage. See?"

Father Brown did not quite see. He blinked at the glittering seascape and the pinnacles of the city, and then at the man in goggles. It was not only the masking of the man's eyes that produced the impression of something impenetrable. Something in his yellow face was almost Asiatic, even Chinese; and his conversation seemed to consist of stratified layers of irony. He was a type to be found here and there in that hearty and sociable population; he was the inscrutable American.

"My name's Drage," he said, "Norman Drage, and I'm an American citizen, which explains everything. At least I imagine your friend Wain would like to explain the rest; so we'll postpone The Fourth of July till another date."

Father Brown was dragged in a somewhat dazed condition towards a car at some little distance, in which a young man with tufts of untidy yellow hair and a rather harassed and haggard expression, hailed him from afar, and presented himself as Peter Wain. Before he knew where he was he was stowed in the car and

здивувався, як міг такий красунчик спотворити себе такими безглуздими величезними окулярами. Це було все одно, якби якийсь денді для більшої елегантності пригвинтив собі дерев'яну ногу. Загнало його в глухий кут і запропоноване незнайомцем запитання. У довгому списку осіб, котрих патер Браун сподівався побачити в Америці, і справді значився якийсь Вейн, американський авіатор, один із друзів прибульця, котрі живуть у Франції, але він ніяк не очікував, що цей Вейн зустрінеться йому аж так скоро.

— Прошу вибачення, — сказав він невпевнено, — то це ви — капітан Вейн? Чи... ви його знаєте?

— Що я не капітан Вейн — можу стверджувати досить сміливо, — незворушно відгукнувся чоловік в окулярах. — Я майже не сумнівався в цьому, коли залишав його в автомобілі, де він зараз чекає. На ваше друге запитання відповісти складніше. Вважаю, що я знаю Вейна, його дядечка і, крім того, старого Мертонна. Я старого Мертонна знаю, але старий Мертон не знає мене. Він бачить у цьому свою перевагу, я ж вважаю, що перевага за мною. Тямите, що я маю на увазі?

Патер Браун не зовсім збагнув його. Він поморгав, глянув на блискучу гладь моря, на верхівки хмарочосів, а потім перевів погляд на незнайомця.

Ні, не тільки тому, що він ховав очі за окулярами, обличчя його виглядало настільки непроникним. Було в цьому жовтому обличчі щось азійське, навіть монгольське, сенс його промов, здавалося, наглухо був прихований за суцільними пластами іронії. Серед товариських і доброзичливих жителів цієї країни раз по раз зустрічається такий індивід — непроникний американець.

— Мое ім'я Дрейдж, — сказав він, — Норман Дрейдж, й я американський громадянин, що все пояснює. Принаймні інше, я сподіваюся, пояснить мій товариш Вейн. А Четверте липня¹ буде іншим святкуванням.

---

¹ Четверте липня — День незалежності Америки.